GT fred 5 maj 1983

Guld för mer än 40 års arbete

"Röda korset behöver vi i dag mera än någonsin"

1941, när Vera Englund från Göteborg var ny sjuksköterska i Charlottenberg i Värmland, fick hon första kontakten med Röda korsets arbete. Direkt ute på fältet.

Det var krig, och som sjuksköterska tog hon emot flyktingar från Norge. Den lokala Rk-kretsen och Rk-distriktet i Värmland var tillsammans med sjukvårdspersonal aktiva vid gränsen.

På lördag, när Röda korset på Gotland har årsmöte på Borgen, kommer Vera Englund att belönas med SRK:s förtjänsttecken i guld för mer än 40 års rödakorsarbete. I dag är hon sekreterare i Rk-kretsen i Tofta.

Guld blir det på lördag också till Gerd Gislestam, Hamra, och Harry Hedin, Silte.

— Jag gör så lite, skriver några protokoll, säger Vera. Vi är ett sextiotal medlemmar i Tofta-kretsen. Och vi hjälps åt allihop. Samarbete är viktigt, om man skall få något uträttat. På mötena fördelar vi uppgifterna: Gör du det här, så gör jag det där...

■ En aktiv kärna

Många arbetar i Röda korset. Men man kan lätt konstatera att det är en kärna av rödakorsare, som är mest aktiva och som ständigt kommer igen i nya uppdrag. Senaste gången jag bedömde en sjukvårdstävling här på Tofta skjutfält — det var för något år sedan — vann ett lag rödakorsare från Roma. Häpen konstaterade jag, att tre medlemmar i det vinnande laget hade jag själv utbildat i en sjukvårdskurs i början på 50-talet. Efter trettio år var de fortfarande mycket aktiva.

Vera Englund kom som distriktssköterska till Hemse 1942. Redan första året engagerades hon för att leda en sjukvårdskurs, som Rk-kretsen i Eke ordnade. Ordförande i kretsen på den tiden var socknens skollärare Gustaf Englund. Det blev småningom giftermål mellan Vera och Gustaf. Så var sjuksköterskan Vera inne i Rk-arbetet, först i Eke och senare i Eskelhem-Tofta.

■ Båtflyktingar till Gotland

I slutet av kriget fick Vera Englund vara med om att ta emot flyktingar, som i båtar (och farkoster som liknade båtar...) strömmade hit till Gotland.

— Jag minns ännu i dag lördagsmorgonen den 5 maj 1945, då provinsialläkare Bror-Erik Wålinder i Hemse ringde till mig. Han hade fått meddelande om att "något som liknade båtar" siktats på väg in mot Ronehamn. Militär och polis var underrättad, men man ville också ha läkare och sköterska till hamnen.

Vera Englund och Bror-Erik Wålinder packade in sjukvårdsutrustning, som de ansåg sig behöva, i bilen och for till Ronehamn.

— Det var några konstiga farkoster som kom in, berättar Vera Englund. Två pråmar, som såg ut som några stora utedansbanor som flöt på pontoner. Det fanns t.o.m. orkesterestrader på de flytande träflaken — pråmarnas maskinrum! Farkosterna gick faktiskt med maskinkraft.

■ Överfyllda farkoster

Ombord var det packat med flyktingar. Det var mest bara ståplats, och folk trängdes mot träräckena runt plattformarna.

Under utresan från baltiska kusten hade pråmarna förföljts av ryska fartyg och beskjutits. Många skadade fanns ombord. Människor, som dödats under beskjutningen, hade staplats upp som skydd för de levande ombord. När man sedan efter hand hade kastat döda över bord, hade det känts som en liten befrielse för de kvarvarande, som fått lite bättre utrymme.

— På kajen väntade doktorn och jag tillsammans med rödakorsare från Rone, som hade skaffat fram kläder, filtar och annan bäddutrustning för de nödställda och även var beredda med utspisning.

■ Lantmännens magasin sjukstuga

När det visade sig att man hade många skadade och sjuka ombord, röjde Rk-folket ut alla gödningssäckar, som Lantmännen till vårbruket hade hemma i sitt magasin vid hamnen. Magasinet gav tak över huvudet för dem som behövde vård.

— I Charlottenberg bäddade rödakorsare för flyktingar från Norge i missionshus, kyrkor och andra tillgängliga lokaler. Norska judar och många andra flydde undan nazisterna, som ockuperat Norge.

Som tullare vid gränsen hade pålitliga nazister placerats ut av ockupationsmakten. Flyktingarna fick smyga i skogen för att ta sig förbi bevakningen. Alla vanliga, tyska soldater som man kunde möta vid gränsen var däremot inte nazister och jagade långt ifrån alltid efter flyktingarna. De var utkommenderade i sitt lands armé, men de hade olika syn på vad som försiggick.

Röda korset gjorde stora insatser i flyktinghjälpen både i Värmland och på Gotland, säger Vera Englund. I Rone ordnade man bl.a. rum och bäddar för sjuka och skadade. De som kom till Rone var både tyska soldater och balter, som flydde.

■ Ut på havet igen

De som inte var sjuka eller skadade fick fortsätta med sina underliga farkostar runt Gotland till hamn i Småland. Senare återkom de dock till Gotland och flyktinglägret vid Lagerlingen i Havdhem.

— Många av dem, som jag lärde känna där, hörde till dem som senare utvisades till Sovjet. Det knöt sig inom mig, när de här olyckliga människorna sändes iväg. Senare har några av deutvisade hört av sig med kort eller brev hit till vänner, på Gotland. Men man vet ännu i dag långt ifrån vad som

TEXT: *Britta Didriksson*

FOTO: *Ulf Glimfalk*